

No: 603 – Mahreç İşareti

ÇAMELİ ELMALI BEZİ

Tescil Ettiren
ÇAMELİ BELEDİYESİ

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 14.03.2019 tarihinden itibaren korunmak üzere 23.11.2020 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 603
Tescil Tarihi	: 23.11.2020
Başvuru No	: C2019/034
Başvuru Tarihi	: 14.03.2019
Coğrafi İşaretin Adı	: Çameli Elmalı Bezi
Ürün / Ürün Grubu	: Dokuma / Dokumalar
Coğrafi İşaretin Türü	: Mahreç işareti
Tescil Ettiren	: Çameli Belediyesi
Tescil Ettirenin Adresi	: Yeni Mah. Cumhuriyet Meydanı No:31 Çameli DENİZLİ
Coğrafi Sınırı	: Denizli ili Çameli ilçesi Elmalı Köyü
Kullanım Biçimi	: Çameli Elmalı Bezi ibareli aşağıda tanımlanan logo ve mahreç işareti amblemi, ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılmadığında, Çameli Elmalı Bezi ibareli logo ve mahreç işareti amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Çameli Elmalı Bezi



Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Çameli Elmalı Bezi; çok ince iplikten yapılmış, teri emici özelliği olan dokumadır. Geçmiş 20. Yüzyılın başlarına dayanan Çameli Elmalı Bezinin coğrafi sınır ile ün bağı bulunur.

Çameli Elmalı Bezi; tezgâhtan ham olarak çıktıktan sonra sıcak sabunlu suda yıkanır. Bu işlemle dokuma enine çeker ve buruşuk yapısını kazanır.

Çameli Elmalı Bezinde başlangıç ve bitim yerlerinde canlı renkler; sarı, kırmızı, yeşil, mavi, mor ve bunların ara renkleri pişmiş ayva ve safran sarısı kullanılır. Geometrik desenler ve yöresel kilim motifleri bulunur. Bez dokuma ürünlerine saçak modelleri yapılır.

Üretim Metodu:

Çameli Elmalı Bezi, düven adı verilen ahşap bez dokuma tezgâhları ile dokunur. Bu tezgâhlar taşınabilir ve kamçılıdır, yani çift pedallıdır. Kamçılı tezgâhların diğer tezgâhlardan en önemli farkı, mekiğin el ile değil de kamçının çekilmesiyle atılmasıdır. Düvende 6'lı tarak kullanılır. Gücülerden 2 iplik geçer. Tarakta kapı iplikler 4 iplik geçirilir. 8-10 gücünden kapı yanı, kenar oluşur. İki kapı arasında taraktan iki ip geçer. Bezin eni bozulmaması için cımbaz denen demir bir düzenleyici kullanılır. Çameli Elmalı Bezinde atkıda ve çözgü ipinde 20/1 %100 pamuk ipliği kullanılır. Bükü sayısı 1 inçte (2,54 cm) 20-25 arasındadır. Çözgü için kullanılan iplikler fazla bükümlü olduğundan "kıvrak iplik" olarak adlandırılır. Bu iplikler çok ince olduklarından, tezgâhı kullanım için hazırlarken dikkatli olmak gereklidir. Çameli Elmalı Bezinin kullanım alanı ağırlıklı olarak baş örtüsü, göynek ve masa-sehpa örtüsüdür.

İpliklerin Haşılama İşlemi: Kazanda kaynayan suya buğday veya mısır unu atılır. Unun kazanın dibine yapışmaması için tahta kaşık ile 10-15 dk. karıştırılarak kaynatılır. Karışım işleminden sonra kazan ateşten alınır ve bakır leğene sıcak su boşaltılır. Ilıyan suyun içine çile halindeki iplikler koyulur. Ilık su içindeki iplik tahta kaşık yardımı ile karıştırılarak ipin suyu emmesi sağlanır. Leğen içindeki ip 24 saat bekletilir. Kazandan çıkan iplikler kurumadan çıkırıla sarılarak bobinleme işlemi yapılır.

İpliklerin Sarılıp Hazırlanması: İpliklerin çileleri kurumadan çıkırıla geçirilir ve çözgü hazırlığı için tahtadan yapılmış olan ve "çağ (gelemge)" adı verilen bobinlere sarılır.

Çözgü Hazırlanması: Bobin uçları çözek adı verilen askılığa asılır. İplik uçlarının karışmaması için tarak şeklindeki dengeçten geçirilerek çözgü (çile) elde edilir. Bu çözgü el yardımıyla alınan iplikler ağırlık adı verilen ip

alma işlemleri sonucunda taraklara geçirilir. Bu taraklar bez ayağı dokuma gereği iki adettir. Buradaki iplik uçları el ile tek tek tezgâhın taraklarına geçirilir. Dem ve çerçeveler tezgâha monte edilir ve çile tezgâha asılır.

Dokuma İşlemi: Dokumanın üç temel mekanizması, ağızlık açma(çarık atma), atkı atma ve tefe vurma mekanizmasıdır. Her çözgü ipliği bir gücü gözünden geçirilmiştir. Dokunacak kumaşın örgüsüne uygun olarak bir atkı atıldığı zaman, bu atkının üzerinde bulunması gereken çözgüler bu gücüler vasıtasıyla yukarı kaldırılırlar. Böylece mekiğin arasından geçeceği ağızlık adı verilen bir açıklık meydana gelir ve her atkı için yeniden oluşturulur. Ağızlığın oluşturulabilmesi için en az iki çerçeveye ihtiyaç vardır. Çözgünün iki tabakaya ayrılması ile oluşan ağızlığın içerisinden atkı ipliği mekik vasıtasıyla geçirilir ki buna atkı atma denir. Yeni atılmış olduğu için kumaştan ayrı bulunan atkı ipliğini iterek kumaşa dâhil etmek için dişlerinden çözgü iplikleri geçirilen tarak ile tefeleme veya tefe vurma işlemi gerçekleştirilerek Çameli Elmalı Bezinin üretimi gerçekleştirilmiş olur.

Dokuma işlemi ilerledikçe dokunan bezin eninin bozulmaması için çumbar adı verilen kemer şeklindeki demir kumaşa takılarak bezin gerilmesi sağlanır. Dokunan bez tezgâhın önünde bulunan saymin ağacına sarılır.

Çameli Elmalı Bezinin eni 60 cm olarak dokunur. İstenen boyda kumaş dokunduktan sonra 15-20 cm boşluk bırakılarak ikinci bezin dokunmasına geçilir. İkinci bez yaklaşık 1m dokunduktan sonra önce dokunan bez saymin ağacından boşaltılarak kesilir. Beze saçaklama yapıldıktan sonra dokuma işlemi sona erdirilir.

Dokumaya Renk Atma İşlemi: Dokumanın uzunluğu 35 cm olduktan sonra renk atma işlemine başlanır. Tezgâhın sağ çarığına basılır, sol çarığa herhangi bir şey yapılmaz. Çarıklardan biri aşağı diğeri yukarıda iken geometrik desen veya kullanılan yöresel kilim deseninin şekline göre (2-30 iplik) iplik elle tutularak renkli iplik geçirilir. Aynı işlemi aşağıda duran çarık yukarıya, yukarı duran çarık aşağıya alınarak tekrarlanır ve tarak ile tefeleme veya tefe vurma işlemi gerçekleştirilir. 2 sıra bez dokuma yapılarak işlem tekrarlanır. Yani 2 atkı (sıra) renkli 2 atkı bez dokuma olarak yapılır.

Zemin genelde ipliğin ham rengi olurken desenler canlı renklerden tercih edilmektedir. Renklerin elde edilmesi için doğadaki bazı bitkilerden yararlanılmaktadır. Ceviz kabuğundan kahverengi veya devetüyü, soğan kabuğundan turuncu, boy ağacı kabuğundan sarı renkler elde edilir.

Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:

Çameli Elmalı Bezinin üretimi ustalık gerektirir. Bu sebeple Elmalı Köyü ile ün bağı bulunan Çameli Elmalı Bezinin tüm üretim aşamaları, belirtilen coğrafi sınırda gerçekleşmelidir.

Denetleme:

Denetimler, Çameli Belediyesinin koordinasyonunda; Çameli Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü ve Çameli Halk Eğitim Merkezinden ürün hakkında bilgi sahibi en az birer kişinin görevlendirildiği denetim mercii tarafından yılda bir kere düzenli olarak ayrıca şikâyet durumunda da her zaman yapılır.

Denetimlerde; Çameli Elmalı Bezinin dokuma, desen ve renk özellikleri ile Çameli Elmalı Bezi ibaresinin, logosunun ve mahreç işareti ambleminin kullanım biçimi denetlenir.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.